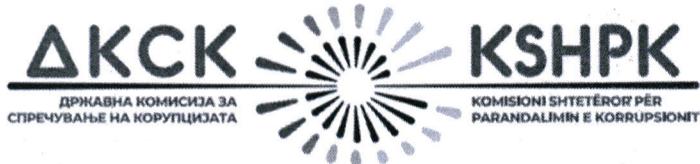

Бр./Nr 12-80/13

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLIKA E MAQEDONISË SË VERIUT

21-07-2023 г./в.

Врз основа на член 22 став 1 од Законот за спречување корупцијата и судирот на интереси („Службен весник на Република Македонија“ бр. 12/19), член 40 став 3 од Деловникот за работа на Државната комисија за спречување на корупцијата, постапувајќи по предмет оформлен по пријава поднесена од познат подносител, Државната комисија за спречување на корупцијата (во натамошниот текст ДКСК), на 89-тата седница одржана на 19.07.2023 година ја донесе следната

ОДЛУКА

Постапката пред ДКСК по предметот број 12-3442/1 од 17.09.2021 година, **СЕ ЗАПИРА**.

Се поднесува Иницијатива за поведување постапка за кривично гонење до Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за службени лица од Државната изборна комисија и други службени лица, поради постоење на сомневање за можна злоупотреба на функцијата/ јавното овластување/ службената должност или положба за остварување на корист, директно или преку посредник, за себе или за друг, согласно член 17 став 1 точка 5 од Законот за спречување на корупција и судир на интереси, преку пропуштање на дејствија, ненавремено постапување, и непостапување, со што сториле штета на Буџетот на Република Северна Македонија.

Предметот со број 12-3442/1 од 17.09.2021 година да се затвори и да се архивира.

Одлуката на ДКСК во деперсонализирана форма да се објави на веб страницата на Државната комисија во рок од 5 (пет) дена од донесувањето.

Образложение

Од страна на познат подносител, на ден 17.09.2021 година поднесена е пријава во чиј прилог е содржана информација за наводно фаворизирање на економски оператор во постапка за јавна набавка спроведена од страна на Државната изборна комисија (понатаму: ДИК), при што се содржани и наводи за пропусти од страна на економскиот оператор /// (понатаму: ///) при реализација на договори за испорака на уреди за биometричка идентификација во други земји. Воедно, во пријавата доставена до ДКСК се содржани и наводи за коруптивни дејствија при ангажирање на економскиот оператор /// како компанија – испорачувач на системи/ уреди за идентификација во нетранспарентни постапки во повеќе нискоразвиени земји, како и информација дека согласно поднесената понуда, во Северна Македонија компанијата ќе ангажира двајца подизведувачи чии квалификации според подносителот биле сомнителни, за износ од 3 милиони евра. Врз основа на пријавата оформлен е предметот со број 12-3442/1 од 17.09.2021 година.

По првично преземените дејствија од страна на ДКСК во рамки на нејзиното постапување по предметот, во ДКСК беше одржана средба со службено лице, на негово барање, заради изнесување наводи и презентирање на докази за незаконски дејствија сторени во процесот на набавка на систем за биometричка идентификација на гласачи на

договорниот орган ДИК, и за неправилности во текот на примената на системот при спроведувањето на првиот круг од изборите. Со оглед на тоа дека изнесените наводи беа поврзани со исти околности по кои ДКСК веќе имаше преземено дејствија, ДКСК заклучи постапувањето по наводите изнесени на одржаната средба да биде во рамки на веќе оформениот предмет со број 12-3442/1 од 17.09.2021 година.

Со цел проверка на наводите по кои ДКСК оцени дека е надлежна да постапува, а во насока на утврдување на фактичката состојба, ДКСК презеде повеќе дејствија заради прибирање на релевантни податоци, информации и документација: достави барања за прибирање податоци и информации/ известувања до Државната изборна комисија, до банки и до други правни лица во приватна сопственост, до Бирото за јавни набавки и до Народната банка на Република Северна Македонија. Воедно, беше извршен увид во јавно достапни податоци и информации и во податоци и информации достапни на ДКСК и беше извршен непосреден увид во документација. Заради разјаснување на определени прашања во врска со донесувањето на одлуката од својата надлежност беа повикани и службени лица, а беше користена и надворешна експертиза.

Врз основа на сознанијата стекнати по преземените дејствија, утврдена е фактичка состојба од која произлегуваат следните заклучоци:

- I. Врз основа на содржината на материјалите доставени од страна на ДИК и врз основа на тврдењата на службените лица не може да се констатира задоволителен степен на уверливост на процесот на планирање, анализа и сеопфатна анализа на пазарот, поврзан со набавката на систем за биометриска идентификација на гласачите.
- II. Врз основа на тврдењата на службените лица не може да се констатира задоволителен степен на уверливост на процесот на утврдување на проценетата вредност на набавката, првично определена на износ од 300,000.000 денари, а последователно на износ од 720,000.000 денари.
- III. Изборот на економски оператор во постапката за јавна набавка на уреди за биометриска идентификација на гласачи на договорниот орган ДИК бил извршен по спроведување на втора постапка, откако првата била поништена. Од споредување на содржината на тендерската документација од поништената постапка со верзиите на тендерската документација од реализацираната постапка се забележуваат разлики во содржината на техничките спецификации. Тендерската документација со дефинираните технички спецификации, критериумите за избор на најповољна понуда и критериумите за способност на економските оператори билат предмет на чести измени. Иако измените биле спроведени согласно одредбите на Законот за јавните набавки и во насока на исполнување на дел од барањата на економските оператори, истите влијаеле на квалитетот, целосноста, точноста и прецизноста на информациите за начинот на кој ќе се спроведе постапката за јавна набавка. Иако жалбите од незадоволните економски оператори биле одбиени од Државната комисија за жалби по јавни набавки, истите укажуваат на слабости во процесот надпретходна проверка на пазарот и содржат наводи за дискриминаторски и непропорционални критериуми за квалитет. Во текот на постапувањето беше

земено предвид дека сите околности поврзани со спроведувањето на постапката за јавна набавка биле ценети во жалбените постапки, но и во постапувањето на БЈН и ДКЖН. На постапката била спроведена и управна контрола по која на ден 23.07.2021 година бил издаден Записник во кој не биле констатирани пропусти. Следствено, не се утврдени неправилности од формален карактер во спроведувањето на постапката за јавна набавка.

- IV. Првичното поништување на постапката и честите измени во тендерската документација го пролонгирале вкупното времетраење на постапката која завршила со склучување на договор за јавна набавка на 11.08.2021 година, пред одржување на изборите на 17.10.2021 година. Оттаму, произлегува сомневање дека пролонгирањето го довело во ризик спроведувањето на локалните избори на начинот којшто е утврден во членот 108-а од Изборниот законик, особено ако се земат предвид рокот за испорака и обврската за одржување на обука за ракување со системот, прецизирани во склучениот договор по спроведената постапка за јавна набавка.
- V. Постапката за јавна набавка била завршена од страна на Комисија за јавни набавки во која тројца од членовите биле членови на ДИК. Формирањето на овој состав на Комисијата за јавни набавки следело по писмено изземање од двајца членови на претходната Комисијата за јавни набавки, од кои едниот како причина за изземање го навел тоа дека измените на дел од критериумите се ограничувачки и ја намалуваат конкуренцијата. Пред назначувањето на членови на ДИК за членови на Комисијата за јавни набавки ДИК за истото побарала и обезбедила Мислење од Бирото за јавни набавки. Сепак, во Мислењето било укажано дека Законот експлицитно не забранува именуваните лица да бидат членови на Комисијата за јавни набавки, но доколку тие лица не учествуваат во донесување на одлуките во тој орган. Воедно, во Мислењето е содржана препорака при одлучувањето за тоа прашање да се земе предвид Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси.
- VI. Во конечната верзија на тендерската документација биле содржани критериуми за кои Комисијата за заштита на конкуренцијата дала мислење дека се ограничувачки.
- VII. Двајца од вкупно пет членови на Комисијата за јавни набавки издале издвоени мислења по извршената евалуација на доставените понуди и не го потпишале Извештајот од спроведената постапка, чиј составен дел се издвоените мислења во кои се образложени причините за неусогласеност составовите на останатите три члена, меѓу кои како причина е наведено и издаденото мислење од Комисијата за заштита на конкуренцијата.
- VIII. Со договорот склучен по завршената постапка за јавна набавка (Договор за јавна набавка на интегриран систем за биометричка идентификација на гласачите, бр./// од /// 2021 година, со кој се регулираат меѓусебните односи на договорните страни за испорака на стоки – предмет на овој договор, согласно спроведена постапка за јавна набавка со објавување на Огласборо // од // 2021 година и Одлука за избор на најповолен понудувач бр./// од /// 2021 година, со вредност на набавката и испораката на стоките кои се предмет на договорот која изнесува 678,979.979

денари без ДДВ, според цената дадена во понудата), избраниот економски оператор ///, како изведувач бил обврзан да изврши испорака на 4000 уреди за биometриска идентификација на гласачите и на софтверско решение со карактеристики кои биле наведени во договорот, и да изврши сервисирање на опремата и софтверот во рамки на гарантниот период како и поддршка и одржување на системот во период од 60 месеци. Воедно, изведувачот бил обврзан да изврши обука на лица определени од ДИК. ДИК со договорот бил обврзан да изврши квантитативен прием на стоките. Утврдената фактичка состојба упатува на констатација дека прием со квалитативна контрола и проверка на комплетноста бил извршен единствено на 200 уреда при што бил составен Записник - при приемот на останатиот дел од предметот на набавката не се креирани записници за квантитативен и квалитативен прием, како што е предвидено со одредбите на договорот склучен помеѓу ДИК и избраниот економски оператор. Во отсуство на документација со која се потврдува приемот на поголем дел од предметот на набавката и во отсуство на пописни листи во кои се специфицирани поединечни делови од предметот на набавката заедно со нивните карактеристики, не постои можност да се утврди дали карактеристиките на примените средства соодветствуваат на карактеристиките дадени во техничката спецификација која била дел од тендерската документација, ниту дали истите соодветствуваат на карактеристиките наведени во понудата на избраниот оператор.

- IX. Од утврдената фактичка состојба поврзана со квантитативниот и квалитативниот прием на предметот на набавката, тестот на прифаќање, потврдувајето на функционалноста на системот, одржаните обуки и функционирањето при одржувањето на изборите, произлегува сомнеж во однос на исполнетоста на одредбите од договорот помеѓу ДИК и избраниот економски оператор со кои е уреден начинот на плакање односно е предвидено плакањето на цената да се изврши во рок од 30 дена од денот на испорака на предметот на набавката и негова целосна имплементација, по достава на финансиска документација кон која требало да има приложено и Записник за квалитативен и квантитативен прием и Записник за тест на прифаќање, кои требало да бидат потпишани од лицата задолжени за реализација на договорот кај договорниот орган и од лица/ лицата вработени кај носителот на набавката, при што под целосна имплементација се подразбираше тест за прифаќање на системот со потпишување записник од страна на овластени лица за прифаќање номинирани од двете страни како и успешно функционирање на системот до денот на објавување на резултатите од локалните избори за членови на совети на општини и советот на Град Скопје и за градоначалници на општините и градоначалник на Град Скопје 2021 година, а тестот за прифаќање да се изврши најдлабко до 11 Октомври 2021 година. Имено, од утврдената фактичка состојба произлегува сомневање дека тест за прифаќање, квалитативен и квантитативен прием практично не биле спроведени, како и сомневање дека присуството на членови на ДИК, на вработени и по други основи ангажирани лица на презентација за системот било искористено за истото да се представи како тест на прифаќање и констатирање на функционалноста на системот, за што од поединци биле доставени известувања за неприфаќање на

записниците во кои биле наведени нивните имиња. Сепак, и покрај доставените известувања, бил потписан Записник за успешно функционирање на интегрираниот систем за биометричка идентификација на гласачите во кој било наведено дека врз основа на доставената документација, извештаи, записници и финалниот сумарен извештај како и оперативноста на системот за време на гласачкиот процес, со потпишување на Записникот се потврдува дека системот успешно функционирал до денот на објавувањето на резултатите од локалните избори. Со тоа биле исполнети условите да се изврши плаќање во рамки на рокот прецизиран во договорот, што и било извршено – заклучно со подмирене со вршење на исплати во неколку транши, со исплати на ден 26.11.2021 година и на ден 03.12.2021 година, вредноста од 678,979.979 денари била целосно исплатена на /// од страна на ДИК.

- X. Од документацијата доставена на увид произлегува дека средствата кои ДИК ги има купено во рамки на предметната набавка се евидентирани единствено врз основа на спецификација доставена од изведувачот, каде една од ставките е софтверско решение со цена од 2,800.000 евра, за кое покрај доставената спецификација од страна на добавувачот, не постои друга сметководствена трага дека е испорачан од негова страна.
- XI. Проблемите нотирани во записниците составени на денот на изборите во кои се изнесени заклучоци за функционалноста на уредите не упатуваат на суштинска нефункционалност на системот, но упатуваат на недостатоци при неговата подготвка, што повторно наметнува сомневање во однос на исполнетоста на одредбите од договорот.
- XII. Во Конечниот извештај на Мисијата на ОДИХР за набљудување на избори - ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ 17 и 31 октомври 2021 се констатирани недостатоци во однос на транспарентноста на постапката за јавна набавка, функционирањето на уредите и одржаните обуки.
- XIII. Наоди што се однесуваат на постапката за јавна набавка и на сите аспекти на квалитативен и квантитативен прием, тест на прифаќање, записници и исполнување на договорните одредби се содржани и во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор издаден на 23.02.2023 година, за извршена ревизија за усогласеност – Исплатени средства од ДИК за извршување на изборните дејствија за спроведување на Локалните избори 2021 година.
- XIV. Од страна на избраницот економски оператор – изведувач /// биле ангажирани подизведувачи – /// ДОО ///, и /// ДООЕЛ ///, и дветe - правни лица во приватна сопственост со седиште во Република Северна Македонија, наведени уште во понудата поднесена од /// во постапката за јавна набавка согласно барањето од тендерската документација, пришто во понудата било прецизирано дека на секој од подизведувачите ќе му припадне по 14% од вредноста на договорот, а воедно било наведено дека секој од нив е ангажиран за „Логистичка поддршка за потребите за реализација на набавката за интегриран систем за БИГ“, без да биде поблиску прецизирана нивната конкретна улога. Ангажирањето на конкретните подизведувачи во овој случај е специфично од повеќе аспекти: начинот на кој е извршен изборот, професионалното портфолио, содржината на трансакциите преку

нивните сметки, износот на склучени други договори за јавни набавки, активностите извршени непосредно пред објавата на оглас за јавна набавка од страна на ДИК.

XV. Прибавената документација во текот на постапувањето не е достатна за да се утврдат комплетноста и квалитетот на извршените услуги од страна на подизведувачите. Утврдено е дека заради исполнувањето на договорните обврски на изведувачот, од страна на подизведувачите биле ангажирани повеќе други подизведувачи, и тоа заради реализација на превозот на стоката и заради обезбедување на техничка поддршка на денот на изборите во врска со УБИГ, што не е предвидено со одредбите на Законот за јавните набавки што се однесуваат на ангажирање на подизведувачи. Притоа, обврската за извршување на дел од активностите од страна на еден од подизведувачите била пренесена на Факултетот /// (///) при Универзитетот ///, со кој подизведувачот склучил договор за што кон факултетот биле исплатени средства за завршувањето на договорниот ангажман.

Заклучоците кои произлегуваат од утврдената фактичка состојба упатуваат на слабости во постапката за набавка на уреди за биометриска идентификација на гласачите, како и на слабости во исполнувањето на одредбите од договорот со ///, врз чија основа, по наводно целосна имплементација на договорот, на изведувачот му биле исплатени вкупно 678.979.979 денари (повеќе од 11 милиони евра), од кои повеќе од 3 милиони евра биле побарувања на подизведувачите од избраниот изведувач.

Земајќи ги предвид описаните околности, ДКСК јени дека истите отвораат сомнеж дека на Буџетот на Република Северна Македонија е сторена штета преку пропуштање на дејствија, ненавремено постапување, непостапување и злоупотреба на службената положба во корист на трети лица.

Имено, наведеното отвора сомнеж дека со начинот на кој била спроведена постапката за јавна набавка било доведено во прашање одржувањето на изборите на начинот којшто е утврден во членот 108-а од Изборниот законик. Понатаму, не е исклучена веројатноста дека со техничката спецификација која според Комисијата за заштита на конкуренцијата содржела ограничувачки критериуми, бил фаворизиран избраниот економски оператор. Во услови на безмалку целосно неизвршен квалитативен и квантитативен прием на предметот на набавката, не било можно да се утврди дали карактеристиките на доставениот предмет на набавка кореспондирале со спецификите во доставената понуда. Веќедно, не бил извршен тест на функционалноста на набавениот систем, а врз основа на доставената документација не беше стекнато уверување за квалитетот и навременоста на одржаните обуки за ракување со системот како и за усогласеноста на начинот на кој биле спроведени со одредбите од потпишаниот договор. Истовремено, треба да се има предвид дека за наводни недостатоци во доставената понуда од избраниот оператор биле дадени забелешки од страна на членови на Комисијата за јавни набавки, и дека за ограничувачките критериуми било укажано и од страна на други лица. Дополнително, од страна на повеќе службени лица била упатена писмена реакција по повод наводната злоупотреба на нивното присуство на презентација во насока на креирање на записници кои понатаму би служеле како потврда за целосно исполнување на одредбите од договорот, но и покрај тоа, бил составен записник со кој исполнувањето на одредбите

од договорот од страна на изведувачот како избран економски оператор сепак било потврдено. Од договорниот ангажман на избраницот оператор ///, и на од него ангажираните подизведувачи, произлегува сомневање дека подизведувачите, кои се домашни правни лица во приватна сопственост, формално презеле голем дел од договорните обврски на изведувачот, при што едниот од нив за извршување на истите ангажирал државна образовна институција и физички лица – државјани на Република Северна Македонија. Воедно, индикативно е сомневањето дека еден од подизведувачите уште пред да биде објавен првиот оглас за јавната набавка, вршел активности поврзани со техничка поддршка, истражување на пазар, пронаоѓање на решение за проектот фингер принт за локални избори и пронаоѓање на производители, што упатува на сомневање дека тој подизведувач имал сознанија за активностите кои во тој период во ДИК биле во тек. Поголемиот износ на средства кои од сметките на подизведувачите е пренесен на сметки на физички лица или на поврзани правни лица по уплатата на средства од страна на изведувачот отвора сомневање во однос на целите за кои овие средства понатаму биле искористени.

Со оглед на тоа што од утврдената фактичка состојба произлегува сомневање за можна злоупотреба на функцијата/ јавното овластување/ службената должност или положба за остварување на корист, директно или преку посредник, за себе или за друг сторена од страна на службени лица од Државната изборна комисија или од страна на други службени лица, а истовремено, имајќи ги предвид идентификуваните ризици, слабости и неправилности, висината на износот на договорот којшто е исплатен на ангажираните изведувач, како и потребата од преземање на дополнителни дејствија кои ги надминуваат надлежностите на ДКСК, сметаме дека постојат услови ДКСК до Јавното обвинителството за гонење на организиран криминал и корупција да поднесе Иницијатива за покренување на постапка за кривично гонење на службени лица од Државната изборна комисија и други службени лица.

Изработил: А.Р.М.
Одобрил: Г.Т., член на ДКСК

